

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR

Euroopa Andmekaitseinspektori arvamuse kokkuvõte, mis käsitleb ettepanekut võtta vastu määrus eu-LISA kohta

(Arvamuse täistekst (inglise, prantsuse ja saksa keeles) on Euroopa Andmekaitseinspektori veebilehel www.edps.europa.eu)

(2017/C 386/06)

Alates Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti (eu-LISA) loomisest 2011. aastal on järk-järgult usaldatud tema hoolde Schengeni infosüsteemi, viisainfosüsteemi ja Eurodaci operatiivjuhtimine. Pärast nelja tegevusaastat tegi komisjon üldise hindamise. Selle tulemusena esitati 29. juunil 2017 ettepanek võtta vastu Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti kohta määrus.

Selle ettepaneku eesmärk on anda eu-LISA-le peamiselt järgmised ülesanded: i) vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimine, ii) nende süsteemide koostalitlusvõime teatud aspektide väljatöötamine, iii) teadusuuringute ja katseprojektide teostamine ning iv) ühise IT-süsteemi väljatöötamine, haldamine ja hostimine nende liikmesriikide rühma jaoks, kes otsustavad vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala detsentraliseeritud süsteeme käsitlevate ELi õigusaktide tehniliste aspektide rakendamisel vabatahtlikult tsentraliseeritud lahenduse kasuks.

eu-LISA ettepanek on osa laiemast protsessist, mille eesmärk on parandada välispiiride haldamist ja sisejulgeolekut Euroopa Liidus, et reageerida konkreetsetele julgeolekuprobleemidele. Praegu peetakse Euroopa Parlamendi ja nõukoguga läbirääkimisi mitme suuremahulise IT-süsteemi käsitleva seadusandliku ettepaneku üle (riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem, Eurodac, ELi reisiinfo ja -lubade süsteem, Schengeni infosüsteem ja Euroopa karistusregistrite infosüsteem kolmandate riikide kodanike kohta). Nende seadusandlike ettepanekutega usaldatakse eespool nimetatud suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimine eu-LISA-le.

Euroopa Andmekaitseinspektor soovib, ühtlasi ka oma eu-LISA järelevalveasutuse volituste raames, et eu-LISA käsitlevale ettepanekule lisataks üksikasjalik mõjuhindang õiguse kohta eraelu puutumatusel ja andmekaitsele, mis on sätestatud ELi põhiõiguste hartas.

Samuti tuleb Euroopa Andmekaitseinspektor meelde, et praegu puudub ELi suuremahuliste IT-süsteemide koostalitlusvõimet käsitlev õigusraamistik. Seetõttu võib eu-LISA rakendusmeetmed välja töötada üksnes siis, kui selline õigusraamistik vastu võetakse.

Lõpuks väljendab Euroopa Andmekaitseinspektor kartust võimaluse pärast, et eu-LISA võib välja töötada põhimõtteliselt detsentraliseeritud suuremahuliste IT-süsteemide ühise tsentraliseeritud lahenduse ja seda hostida. Iga ELi suuremahulise IT-süsteemi ülesehitus on konkreetses õiguslikus aluses selgelt määratletud ja seda ei saa muuta eu-LISA ja liikmesriikide rühma vahelise delegerimislepinguga. Süsteemi ülesehituse mis tahes muudatusi võib teha üksnes asjaomase õigusliku aluse muutmise kaudu, millele eelnevad mõju hindamine ja teostatavusuuringud.

1. SISSEJUHATUS JA TAUST

1. Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Amet (edaspidi „eu-LISA“) asutati Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1077/2011⁽¹⁾. Määrusega antakse eu-LISA hoolde Schengeni teise põlvkonna (edaspidi „SIS II“) ⁽²⁾ ja viisainfosüsteemi (edaspidi „VIS“) ⁽³⁾ kesktasandi operatiivjuhtimine. Määrust (EL) nr 1077/2011 muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 603/2013, ⁽⁴⁾ millega tehti eu-LISA ülesandeks ka Eurodaci juhtimine.
2. 2016. aastal, neli aastat pärast eu-LISA tegevuse algust, teostas komisjon eu-LISA hindamise ⁽⁵⁾. Selle tulemusena tehti kindlaks, et vaja on parandada eu-LISA töö tulemuslikkust ja tõhusust. Selle alusel esitas komisjon 29. juunil 2017 ettepaneku võtta vastu määrus Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti kohta ⁽⁶⁾ (edaspidi „eu-LISA ettepanek“).
3. Lisaks alustas komisjon 2016. aastal laiema arutelu selle üle, kuidas muuta andmete haldamine ja kasutamine nii piirihalduse kui ka turvalisuse eesmärgil tulemuslikumaks ja tõhusamaks. Selle tulemusena võttis komisjon vastu piirivalve ja julgeoleku tugevamaid ja arukamaid infosüsteeme käsitleva teatise ⁽⁷⁾ ning infosüsteemide ja koostalitlusvõime kõrgetasemelise eksperdirühma lõpparuande, ⁽⁸⁾ samuti seitsmenda eduaruande tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta ⁽⁹⁾ ettepanekutega eu-LISA uute ülesannete ja sellest tulenevalt eu-LISA uue mandaadi kohta.
4. Enne eu-LISA ettepaneku avaldamist konsulteeriti Euroopa Andmekaitseinspektoriga ja viimane esitas komisjonile mitteametlikud märkused, mida võeti arvesse ainult osaliselt.
5. eu-LISA ettepaneku eesmärk on laiendada ameti volitusi järgmisega:
 - vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise võimaldamine;
 - andmete kvaliteedi tagamine kõigis eu-LISA juhitud suuremahulistes IT-süsteemides;
 - süsteemide koostalitlusvõime jaoks vajalike meetmete väljatöötamine;
 - teadusuuringute teostamine suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise valdkonnas;
 - katseprojektide, idee teostatavuse kontrollide ja katsete tegemine;

⁽¹⁾ ELT L 286, 1.11.2011, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1987/2006, mis käsitleb teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi (SIS II) loomist, toimimist ja kasutamist (ELT L 381, 28.12.2006, lk 4), ning nõukogu 12. juuni 2007. aasta otsus 2007/533/JSK, mis käsitleb teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi (SIS II) loomist, toimimist ja kasutamist (ELT L 205, 7.8.2007, lk 63).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 767/2008, mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikide vahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (VIS määrus) (ELT L 218, 13.8.2008, lk 60).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 603/2013, millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem määruse (EL) nr 604/2013 (millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest) tõhusaks kohaldamiseks ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli taotlusi sõrmejälgede andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1077/2011, millega asutatakse Euroopa amet vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks (ELT L 180, 29.6.2013, lk 1).

⁽⁵⁾ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti (eu-LISA) toimimise kohta, COM(2017) 346, 29.6.2017.

⁽⁶⁾ Ettepanek võtta vastu määrus, mis käsitleb Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ametit ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1987/2006 ja nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1077/2011, COM(2017) 352 final, 29.6.2017.

⁽⁷⁾ COM(2016) 205 final, 6.4.2016.

⁽⁸⁾ <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=32600&no=1>

⁽⁹⁾ COM(2017) 261 final, 16.5.2017.

- liikmesriikide ja komisjoni toetamine ja nõustamine riiklike süsteemide kesksüsteemiga ühendamise valdkonnas;
 - ühise IT-süsteemi väljatöötamine, juhtimine ja hostimine nende liikmesriikide rühma jaoks, kes otsustavad vabaldusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala detsentraliseeritud süsteeme käsitlevate ELi õigusaktide tehniliste aspektide rakendamisel vabatahtlikult tsentraliseeritud lahenduse kasuks.
6. Kõigepealt käsitleb Euroopa Andmekaitseinspektor eu-LISA ettepanekuga seotud peamisi soovitusi. Need peamised soovitusel tulenevad inspektori täheldatud põhiprobleemidest, mida tuleks õigusloome protsessis kindlasti arvesse võtta. Lisasoovitusel on seotud küsimustega, mis Euroopa Andmekaitseinspektori arvates nõuavad selgitusi, lisateavet või väiksemaid muudatusi. See eristus peaks aitama seadusandjal määrata kindlaks käesolevas arvamuses tõstatatud oluliste probleemide tähtsusjärjestuse.

4. JÄRELDUS

23. Pärast eu-LISA ettepaneku hoolikat analüüsi esitab Euroopa Andmekaitseinspektor järgmised soovitusel:
- koostada või teha kättesaadavaks üksikasjalik mõjuhinnang, et lihtsustada eu-LISA ettepaneku põhiõigustele avalduva mõju hindamist, eelkõige seoses kõigi ELi suuremahuliste IT-süsteemide koondumisega ühte asutusse ja võttes arvesse laiemat õigusraamistikku, sealhulgas suuremahulisi IT-süsteeme käsitlevaid arutlusel olevaid seadusandlikke ettepanekuid;
 - jätta välja praegu eu-LISA ettepanekus olevad viited koostalitlusvõimele;
 - jätta välja säte, mis võimaldab muuta süsteemi ülesehitust eu-LISA ja liikmesriikide rühma vahelise delegeerimislepingu alusel.
24. Lisaks eespool loetletud peamistele probleemidele käsitletakse käesolevas Euroopa Andmekaitseinspektori arvamuses esitatud soovitusel ka eu-LISA ettepaneku järgmisi aspekte:
- süsteemi loodud statistika;
 - ametisisene järelevalve;
 - infoturberiskide juhtimine;
 - Euroopa Andmekaitseinspektori ja andmekaitseametniku ülesanded.
25. Euroopa Andmekaitseinspektor on valmis andma täiendavat nõu eu-LISA ettepaneku kohta, samuti seoses mis tahes delegeeritud õigusakti või rakendusaktiga, mis võetakse vastu kavandatud määruste alusel ning mis võib mõjutada isikuandmete töötlemist.

Brüssel, 9. oktoober 2017

Euroopa andmekaitseinspektor

Giovanni BUTTARELLI
